Verde Discurs [illegible]

1622

[illegible]

CR

17

Derde

DISCOVRS.

By

Forma van Missive,

Daer in kortelijck ende grondich vertoont wort / de nootwendicheyt des Oost ende West-Indische Navigatie / oock met goede fondamentale redenen bewesen / dat door gheen ander middel / eenen vasten versekerden vrede en is te verwachten of te verhopen.

Worden daerom alle ghetrouwe Patriotten des Vaderlandts / ten voorsten de Regierders / ende volgens alle vermoghende Inwoonders vermaent / om tot dese / nu nieuwe gheoctroyeerde West-Indiaensche Compaignie mildelijck te contribueren / ten eynde deselve beter succes tot krenckinghe van de Castiliaensche Trafijcke ghewinne.

Eerst gheschreven aen eenen seeckeren Vriendt, ende nu tot dienste van alle ghetrouwe Patriotten in druck ghebracht,

By de Liefhebbers der Nederlandtsche vryheyt.
ANNO 1622.

Ed. Hoochmogende Heeren.

MYN HEEREN,

By alle oprechte Patriotten ende Liefhebbers van't Vaderlandt wort vastelijck geoordeelt, dattet welvaren van dit ons Vaderlandt daer in eensdeels is gheleghen (om onsen algemeynen Vyandt den Koninck van Spaignien zijn heerschende macht, daer door hy alle Koninckrijcken ende Provintien is beroerende te breecken) de continuatie vande Oost-Indische Compaignie, als oock den voortganck vande West-Indische Compaignie, vastelijck wetende ende vertrouwende V. E. Ho. Mo. genegentheyt daer toe is streckende, hebbe oversulcx de vrymoedicheyt genomen, om V. E. Ho. Mo. beneffens dese by geschrifte over te doen geven, seeckere ses Artijckelen beneffens elck Artijckel de reden waerom die by V. E. Ho. Mo. mijns achtens behoorden ghevordert ende ghearresteert te worden, niet twijffelende oft de goede Ingesetenen 'tselve verstaende, de ghenegentheyt die V. Ho. Mo. is hebbende int redresseren van de abuysen die tot noch toe inde Oost-Indische Compaignie hebben in swanck ghegaen, sullen veroorsaeckt zijn, om te teeckenen in de West-Indische Compaignie een groote merckelijcke somme ghelts, tot voortganck vande selve West-Indische Compaignie daer soo veel voort ghemeene Vaderlandt, dat ons Godt Almachtich tot noch toe in goede ruste heeft laten sitten, (gheleghen) datment met gheen penne voor als noch en soude konnen beschrijven, ende sullen veroorsaeckt wesen om Godt Almachtich te bidden voor den goeden voortganck der selver, beneffens dien Godt te bidden dat hem believe.

V. E. Ho. Mo. te verleenen Wijsheyt ende verstant, die daer strecken mach tot zijns hoochsten naems eere, op-bouwinghe van zijne Kercke, ende tot Welvaren van ons lieve Vaderlandt, ende tot V. E. Ho. Mo. aller Zielen salicheyt, Amen.

V. E. Ho. Mo. geaffectionneerden Dienaer met goet ende bloet.

Nootſaeckelijcke poincten dienſtelijck om de Ooſt ende Weſt-Indiſche Compaignien voort te doen gaen, ende om de Cooplieden te animeren, ende in d'ander te meerder ſomme te doen teyckenen.

De reden vande nootſaeckelijckheyt is/dat meeſt alle de principaelſte daer op acht nemen / eer ſy inde West-Indiſche Compaignie willen teyckenen/ hoe de Participanten vande Ooſt-Indiſche Compaignie ſullen worden getracteert/ ende onthaelt haer redelijck verſoeck.

Eerſtelijck dient gheresolveert dat de Soutvaert vande Weſt-Indiſche Compaignie moet annex aende ſelve blijven, ſonder daer van gheſcheyden te worden.

Hoe dienſtelijck ende profijtelijck het weſen ſal/dat de Soutvaert blijve met de West-Indiſche Compaignie annex/ſal den tijt beſt leeren. Want de groote Schepen kannen voor eerſt deſtineren om haren ballaſt daer aen landt uyt te werpen / ende Sout in plaetſe te nemen / ende dan hare reyſe te vorderen tot ſulcx ſy zijn uytgeſonden / van welck Sout komende uyt West-Indien/ kan ſoo veel worden ghemaeckt / als de Victualie vande Schepen ende der Bootſgheſellen huyre ſal beloopen. Men kan oock aldaer Sout maecken in Pannen/ghelijckmen in Spaignien ende Vranckrijck doet / van ghelijcken deucht / immers ſoo bequaem voor de Soutkeeten alſmen deſelve plaetſe verſeeckert met een Kaſteel.

Ten tweeden dat de voorſtellinghe van de nieuwe Bewinthebbers, ſoo van Ooſt als Weſt-Indien moet gheſchieden by de Hooft-Participanten by dobbel ghetal, ende de verkieſinghe daer van by de vergaderinghe van de Staten van elcke Provintie daer onder de Kamer ſorteert.

Soo dit gheſchiet ende gheresolveert wort / ſal weſen tot groot contentement van veel Koopliedeu ; de reden is eenſdeels dat de Hooft-Participan-

ticipan-

ticipanten sullen door de by een-komste ghekent worden voor sulcx / daer men haer nu den rugge keert ende nergens in ghekent worden / ten anderen dat hier door veel factien sullen werden wech ghenomen/die anders de Bewinthebbers sullen ghebruycken ende in't werck stellen/ om in haer plaetse als sy afgaen een van haer Maechschap / oft hy bequaem is ofte niet/ in haer Steden te doen nomineren / om alsoo malkanderen den bal toe te kaetsen / ende daer nae weder te bequamer haer selven daer in te brenghen. Ten derden dat dit aende Hooft-Participanten behoorde gestelt te worden / is / dat sy malkanderen best kennen/ welcke persoonen zijn van goede conscientie / ende bequaem om sulck een administratie ende als voochden over hare goederen ghestelt te worden / sullen in sulcke gheleghentheyt gheen Maechschap aen sien.

Ten derden de nootsaeckelijckheydt van't veranderen van de Bewinthebberen soo wel van d'een als van d'andere Compaignie, soo van Oost als West-Indien.

DE reden dat de Bewinthebbers behoorden soo wel van d'een als van d'andere Compaignie by lootinghe verandert te worden / is/ om dat de gheene die sullen afgaen te beter konnen vaceren tot het doen vande reeckeninghe / want de toekomende equippage ende administratie haer de handen soo veel wercks gheeft / dat sy op de voorgaende niet en konnen vaceren / als nu Godt betert/ maer te veel en blijckt by de Bewinthebbers vande Oost-Indische Compaignie tot groot miscontentement vande Participanten. Waer onder seer veel Weduwen ende Weesen zijn sorterende / ende alsoo ander deselve Bewinthebberen sijn broome eerlijcke persoonen van goede conscientie/ soo zijnder oock onder sulcke Wolven / die welcke wel eenen heelen Oost-Indie-vaerder houden / in slicken sonder ghevoelen/ welcke Wolven men uyt de kope vande Schapen niet en kan scheyden/ ten sy de veranderinge van de Bewinthebbers. Worde ghearresteert ende toeghestaen; dat yemant soude willen sustineren dattet schadelijck wesen soude de veranderinghe vande selve / door dien sy souden willen seggen/ dat daer door de secreten van Indien by een yeder souden worden bekent ghemaeckt/ is een groot abuys / want voor eerst kunnen de Bewinthebbers soo afgaende als aenkomende/ doen met Eede beloovenn de secreten van Indien/ (sooder eenighe zijn) te moetten heelen/ sonder te openbaren aen yemanden/dat onsen algemeynen Vyandt den Koninck van Spaignien niet en soude weten de secreten van Indien/ soo wel als de Bewinthebbers/ is mede abuys / want eerstelijck heeft hyder te langhe sijn Jurisdictie ghehadt. Ten anderen al en wiste hyse niet/ kan hyse seer lichtelijck weten/ soo wel uyt Engellandt als van hier/ door sijne Paepsche Instrumenten die in alle Collegien zijn sittende. Ten derden

werden door de Commijsen die jaerlijcx uyt Indien zijn kommende / in-sonderheyt van die / dewelcke vande Bewinthebbers qualijck worden ghetrackteert / alsoo dat ick besluyte / dat de gheene die de veranderinghe vande Bewinthebbers soecken teghen te staen / sijn van die Wolven die gaern int riet sitten om pijpkens te maecken / ende soo veel in haer is soecken dat de West-Indische Compaignie hier door te minder voort-ganck soude nemen / want nae ick verstae veel vandt Hooft-Participanten vande Oost-Indische Compaignie daer op wachten van de In de West-Indische Compaignie te teeckenen / tot dat sy sien oft haer redelijck versoeck sal werden toegheſtaen. Waer op oock veel andere persoonen haer ooghemerck slaen.

Ten vierden, de vrucht ende groote nuttig-heyt dieder sal volghen, soo de Reeckeninghe van dese beyde Compaignien worden ghedaen, ende pertinente-lijck gehouden op sijnen behoorlijcken tijt met open Kamer, in presentie van de Hooft-Participanten.

DAt voor de ghemeene Participanten ende seer groote nutticheyt ende profijt sal wesen / dat de reeckeninghen worden ghedaen op sijnen behoorlijcken tijt / soo vande Oost-Indische Compaignie als van de toe-komende West-Indische Compaignie / sal den tijt best leeren. 'T welck soo't ghescihiet / sal wesen tot seer groot contentement van alle Partici-panten / ende sal veel persoonen animeren / om tot meerder somme te teec-kenen inde West-Indische Compaignie / daer nu ter contrarien de reec-keninghe van de Oost-Indische Compaignie soo sijn verloopen door de lanckheyt van Jaren / dat die niet en sal konnen ghedaen worden / dan met schade van veel duysenden van de ghemeene Participanten.

Ten vijfden dient ghelet op de Provisie van deselve Bewinthebbers van beyde Compaignien.

HOe nootsaeckelijck dat het is / dat op de Provisie van de Bewint-hebbers / soo van de Oost als West-Indische Compaignien worde ghelet / salmen bevinden / soo men maer en ondersoeckt wat sy jaerlijcx elck hebben van Provisie ghenoten / soo van de equippage uytwaerts op Oost-Indien / als van de Retourren uyt Indien ghekommen / die op seer langhen dach verkocht zijn ghewor den / daer sy maer Provisie van en behooren te ghenieten 'tgheene de goederen contant beloopen / sy tot

schade

schade van de ghemeene Participanten Provisie trecken vant onsupber/ dat is soo wel van de rebatten als van't comptant/ komende 'tselve jaerlijcx te monteren tot een groote merckelijcke somme ghelts/ over d'ander zijde/ hebben veel stucken gheschuts/ ende ander ammunitie/ toerustinge in haer maghe/ met haer Provisie heel ingheslickt/ door dien sy vande selve soo dickwils Provisie ghenieten/ als die in Indien zijn gheweest/ ghelijck sy mede van de Schepen Provisie trecken/ soo dickmaels als sy die toerusten/ alles streckende om haer beurse te vollen/ tot schade van de ghemeene Participanten/ daer ick meyne dat de Bewinthebbers behooren gheen Provisie te trecken van de equippage uptwaerts/ maer alleenlijck van de Retouren komende upt de Indien/ ghelijck die in contant sullen kommen te monteren afghetrocken de rebatten van de gheene die op tijt worden verkocht ende gherebatteert/ ende gheven haer voor Provisie soo veel te meer/ 'tgheene men in reden sal bevinden te behooren.

Ten sesten dient gheresolveert de maniere ende forme, hoe de Reeckeninghen van beyde de Compaignien sal werden ghedaen.

De nootsaeckelijckheyt dat op de maniere ende forme vant doen van de reeckeninghe van de toekommende West-Indische Compaignie/ als insonderheyt van de langdurighe verloopen Reeckeninghen van de Oost-Indische Compaignie worde ghelet. Is hoochnoodich om voor te kommen alle abuysen / baetsoeckinghe die daer in sonder twijffel soude ontstaen/ soo daer in *in Prima Instantia* niet en worde versien / is om 'tselve te voorkommen noodich dat by de Oost-Indische Hooft-Participanten worde in elcke Provintie daer een Kamer is / upt haer ghekoosen seecker dobbel ghetal / en by de Staten van elcke Provintie een enckel ghetal ghekoosen te worden/ van Godtsalighe verstandighe/ kloecke versoonen/ om van weghen upt elcke Provintie te senden twee ofte meer persoonen/ tot oprechtinghe van een Kamer van Reeckeninghe/ de welcke sullen gegageert worden/ sulcken sallaris alsmen haer redelijcker wijse sal toeleggen/ upt de Penninghen van deselve Kamers: alsoo dat die van Amsterdam sullen hare Gedeputeerde hebben/ in alle andere Provintien/ ende Steden van Hollandt ende Zeelandt / ende die van Zeelandt ende andere Steden daer Kamers zijn/ sullen de hare over al daer Kamers zijn/ hebben. Alsoo dattet noodich is soo veel Kamers alsser zijn / datter soo veel Kamers van Reeckeninghe worde ghemaeckt / bestaende upt de Hooft-Participanten upt alle Provintien daer Kamers zijn. Aen welcke Kamers van Reeckeninghe de Bewinthebbers sullen ghehouden zijn hare reeckeninghe ende bewijs van alle hare administratie / soo van de upt-gaende equippage als inkommende goederen te doen / op seecker groote boeten/ daer op te stellen. 'Twelck noodich is te gheschieden/

tot con-

tot contentement van alle dieder in herideren by openbare Kamers daer een yeder die't aengaet/ vermach te kommen hooren het doen vande selve Reeckeninghen / ende oock noodich dat de Bewinthebbers vande selve Compaignie worden seeckeren tijt van een ofte twee Jaren ghestelt / om alle hare reeckeninghen te vereffenen / op seeckere boeten daer op te stellen/ op dat de reeckeninghen ghedaen zijnde/ elck vande Reeckenmeesters moghen vertrecken daer hy woont/welcke ordre mede kan ghestelt worden/ ten aensien van de toekommende West-Indische Compaignie / ten ware by V. E. Ho. Mo. voor beter wierde gheoordeelt / datmen naer't doen vande verloopen Oost-Indische Reeckeninghen soude werden ghemaeckt een Generale Kamer van reeckeninge/ soo wel van Oost als van West-Indien/ dewelcke souden worden ghequalificeert om alle de Reeckeninghen van alle de Kamers te hooren/ ende oock alle de brieven / ende advijsen komende uyt Indien te openen ende ontfanghen / resolutien op alle equippage te nemen/ ordre te stellen op't verkopen/ ende administreren van alle goederen uyt Indien kommende ende derwaerts gaende/ dewelcke met seventhiende uyt alle de Kamers eens ofte tweemael 's jaers sullen by een kommen om een vaste resolutie op alles te nemen / ende besluyten/ welcke persoonen noodich is by de Hooft-Participanten voorgestelt/ ende verkoosen te werden by dobbel getal / daer van de Staten van elcke Provintie sullen een enckel ghetal als voorsz. verkiesen / ende alsoo dese Generale Kamer soose anders by V. E. Ho. Mo. goet wierde geoordeelt/ als ick verhoope jae/ sal de handen soo vol wercks vinden / dattet haer niet en sal moghelijck zijn om te besoigneren op de verloopen Oost-Indische Reeckeninghe/ derhalven is van noode die gheschiede als voorsept is / ende datter soo veel Kamers werden ghemaeckt van reeckeningh alser Oost-Indische Kamers teghenwoordich zijn voor seeckeren tijt/ dewelcke soo't geschiet/ sal wesen tot groot contentement van alle de Participanten/ nopende de forme ende maniere vant doen / vande selve Oost-Indische reeckeninghe sal seer lichtelijck worden ghestelt by de geenen die als voorsz. vande Hooft-Participanten daer in ghestelt / ende verkoosen worden.

Nopende dat de Bewinthebbers niet en sullen vermoghen te koopen/ noch te verkopen/ gelijck tot noch toe by de Bewinthebbers vande Oost-Indische Compaignie is gedaen/tot groote schade/ende miscontentement van alle de Participanten/ alsoo 'tselve by V. Ed. Ho. Mo. is ghereduceert int Octroy vande West-Indische Compaignie/ vertrouwen de Participanten V. E. Ho. Mo. daer op ten principalen sullen letten op de Oost-Indische Compaignie dattet geene voorsz. is/ sal werden geredresseert/ eert Octroy der selver sal werden vernieuwt.

Ende alsoo ick achte dat by ander Liefhebbers van't ghemeene beste V. Ed. Ho. Mo. voor desen hebben alle 'tgheene voorsz. is ghecommuniceert/ ende te kennen ghegheven / hebbe nochtans noodich ghe achtet om V. Ed. Ho. Mo. 'tgheene voorsz. is over te doen gheven/ om dat V. E. Ho. Mo.

Ho. Mo. sout verstaen by dese/ dat't gheene voorsz. is/ niet en komt van eenighe particuliere persoonen/ maer dat ick ondersocht hebbe de humeuren van alle Liefhebbers/ die gaern de welvaert vant ghemeene beste saghen/ soo wel in Hollandt als in Zeelandt/ wilde derhalven V. Ed. Ho. Mo. daer op ten principaelsten te willen letten dattet gheene voorschreven is/ mach eerstdaechs int werck werden ghestelt/ d'welck/ soo't gheschiet/ sal wesen tot groot contentement van veel hondert persoonen/ de welcke sulcx verstaende/ veroorsaeckt zijn om ettelijcke duysenden inde West-Indische Compaignie te teeckenen tot voortganck der selve.

F I N I S.